

MODULĀCIJAS UZ I RADNIECĪBAS TONALITĀTĒM

- Veidojot modulāciju, jāapzinās, ka tā ir jānostiprina ar pabeigtu noslēguma kadenci. Savukārt kadence iespējama noslēgtas uzbūves beigās. Vienkāršākā viendaļas uzbūve mūzikā ir periods, tādējādi modulācijas izveide ieteicama vismaz tradicionāla simetriska perioda ietvaros ar 2 teikumiem, no kuriem pirmais ir vientonāls vai tonāls (ar īslaicīgām novirzēm) un nepabeigts (proti, apstājas uz puskaidences), savukārt otrais teikums jāveido modulējošs.
- Modulācijas izveidē būtu ieteicams domāt nevis uz kuru pakāpi jāmodulē, bet kas var būt sākumtonalitāte jaunajai tonalitātei.
- Pakāpeniskās modulācijas uz 1.radniecību var izveidot tik, cik ir 1.radniecības tonalitātes (t.i. 6 no mažora un 6 no minora):

First staff progression: D dur, e moll, fis moll, G dur, g moll (harm. subdom.), A dur, h moll, pm53, D dur.

Second staff progression: d moll, pm53, F dur, g moll, a moll, A dur (harm. Dominante), B dur, C dur, d moll.

Kā redzams, sākumtonalitātes skaņkārtā nosaka, vai, piemēram, ir iespēja modulēt uz II vai VII pakāpi, vai harmonisko D vai s.

Izšķir divus modulāciju virzienus – 1) D tonalitāšu virzienā un 2) S virzienā.

1) Modulācijās dominantes virzienā (III, V pakāpju tonalitātes mažoram un III, V, V harmoniskā, VII dabiskā pakāpe sākuma minoram) sākumtonalitāte pati var kļūt par S jaunajai tonalitātei, tādējādi iespējami 2 veidi modulāciju stratēģijai – caur novirzi (kas iespējama visās situācijās) un caur pielīdzināšanu.

2) Modulācijās subdominantes virzienā (no mažora uz II, IV, harmonisko IV, VI, no minora – uz IV un VI) sākumtonalitāte kļūst par dominantes grupas akordu. Tādējādi pielīdzināšana nav iespējama, jo dod D grupas akordu, caur kuru jebkurā gadījumā vispirms jānovirzās) un tikai tad jānostiprina ar kadenci. Izņēmums ir modulācijas no mažora uz II.

UZ:	NO MAŽORA:	modulāciju veidi	NO MINORA:
II	minors	pielīdzināšana (frīģ. secībā), novirze	----- --
III	minors	pielīdzināšana, novirze	paralēlais mažors
IV	mažors, minors (h)	novirze	minors
V	mažors	pielīdzināšana, novirze	minors, mažors (h)
VI	paralēlais minors	novirze	mažors
VII	----- -	pielīdzināšana, novirze	mažors

MODULĀCIJAS D VIRZIENĀ

No mažora uz V pakāpi (dominanti: +1#) nozīmē, ka sākumtonalitāte jaunajai tonalitātei var būt IV pakāpe (subdominante). Ņemot vērā to, paveras iespēja šo sākumtonalitāti pielīdzināt S, lai bagātinot to ar disonējošo un alterēto, uzreiz dotos uz noslēguma kadenci. Tā kā pielīdzināša saistīta tikai ar viena akorda pārsaukšanu PIRMS KADENCES SĀKUMA, tai nav jāatvēr īpašs laiks. Tāpēc teikuma sākumā var skanēt sākumtonalitātes nostiprināšana (pārgājsecība, disonējošās D, S atrisinājums u.tl.

Piemērs (2. teikums) *Es dur-B dur*:

pielīdzināšana nostiprināšana

Modulācijas pilna perioda paraugs ar savu 1. komponēto teikumu caur pielīdzināšanu:

(D dur nostiprināšana - savs komponētais teikums)

T63 D43 T53 D2 uz S63 s63-II43#3,b5 K64-D53

5 S D dur-A dur A dur

T63 D43 T53 = S53 IV7#1,b3 K64 D7 T53 (A dur)

II2(-5)

Modulācijas pilna perioda paraugs ar 1. teikumu caur novirzi:

T53 D64 T63 D65 uz S53 IV#1,b3 K64 D53

V T53 D2 uz D63 = T63 S53 II65#3,b5 K64 D7 T53 (A dur)

II2(-5)

MODULĀCIJA UZ III PAKĀPI

Modulējot uz III pakāpi, vienmēr mainīsies skaņkārtā.

Ejot uz III pakāpi, sākotnēja tonalitāte var pārtapt par VI53, kas pārstāv gan T gan S funkciju, tādējādi būtu izmantojama arī pirms kadences pielīdzināšanas veidā *B dur – d moll*:

(otrais teikums)

T63 D43 T53=VI53 II43(#3) K64 D7 t53(-5) II2(-5)

Es dur-g moll:

T53=VI53

Modulēt var arī caur novirzi (*B dur-d moll*):

Piemērā ir variants, kurā novirzei izmantots ne visai ērts un populārs pmVII₂. Taču modulācijai to var izmantot, jo atrisinājums t64 labi priekšvēstī, sagatavo K64:

T53 pmVII2 uzIII64=t64 K64 D7 II2(-5) IV65 IV65#1 t53(-5)

Piemērs modulācijai *Es dur-g moll* ar novirzi caur pmVII₇:

Piemērs modulācijām, sākot ar minoru uz III pakāpi (t.i. paralēlo mažoru) caur pielīdzināšanu un caur novirzi:

g moll-B dur
VI

The score shows a modulation from g minor to B major. The treble staff contains a melodic line starting with a checkmark and a 'VI' label. The bass staff contains a harmonic line with chords labeled: *t53*, *D65*, *t53=VI53*, *IV65#1*, *K64*, *D7*, and *T53(-5)II2(-5)*.

g moll-B dur
VI

The score shows a modulation from g minor to B major. The treble staff contains a melodic line starting with a checkmark and a 'VI' label. The bass staff contains a harmonic line with chords labeled: *t63*, *D65uz*, *III53=II65=T53*, *K64*, *D7*, and *T53(-5)II2(-5)*.

Piemērs modulācijai *g moll-B dur* ar novirzi caur “neērto” *D7-VI53*

The score shows a modulation from g minor to B major. The treble staff contains a melodic line. The bass staff contains a harmonic line with chords labeled: *D7* and *VI53*.

Piemērs modulācijai *g moll-B dur* ar novirzi caur *D65*:

The score shows a modulation from g minor to B major. The treble staff contains a melodic line. The bass staff contains a harmonic line with chords labeled: *D65*.

MODULĀCIJA UZ VII PAKĀPI

No dabiska minora iespējams modulēt uz dabisko VII pakāpi (mažoru):

The score shows a modulation from g minor to E major. The treble staff contains a melodic line. The bass staff contains a harmonic line with chords labeled: *E dur*.

Modulāciju iespējams veidot gan ar pielīdzināšanu (toniku pielīdzinot II un ejot uz kadenci), gan caur novirzi.

2. teikuma piemērs:

$t63=$
 $=II63$

c moll-B dur
II

$t63=$
 $=II63 II65$

Modulācija caur novirzi ar D₄₃:

$VII53=$
 $=T53$

Modulācija caur novirzi ar D₂:

D2§ $VII63=$
 $=T63$

MODULĀCIJAS S GRUPAS VIRZIENĀ

Modulācijas S grupas virzienā veidojamas galvenokārt ar noviržu palīdzību. Jo sākumtonalitāte jaunajai tonalitātei ir D grupas akords. Tādējādi, lai tiktu uz kādu S grupas tonalitātēm, visbiežāk jānovirzās caur disonējošo D jaunajā tonalitātē un tad tā jānostiprina ar noslēguma kadenci. Piemērs pilnajam 2 teikumu periodam:

A dur - D dur

D ✓

I53 V64 I63 V65 uz IV53 IV7#1,b3 K64 V53

I53 V2 uz IV63=II63 II65 II65#3 K64 V53 V7 I53 II2(-5) I53

NB!!!

Novirzei var piemeklēt arī citu starptonalitāti, kas ļaus beigu tonalitātē sagatavot kadenci. Piemērā izvēlēts *h moll* (tātad sākumā ir novirze uz *A dur* II pakāpi), kas pēc tam tiek pielīdzināts VI53, pēc kuras sākas kadence *D dur*. (tikai 2. teikums):

✓

I53 pmVII7 uz II53=VI53 II43 II43#3b5 K64 V7 I53 II2(-5)

Jāatceras, ka no mažora iespējams modulēt gan uz dabiskās, gan uz harmoniskās subdominantes tonalitāti. Atgādinājumam: kaut gan pēc zīmju starpības šī tonalitāte ietilpst 3. radniecības tonalitāšu grupā, funkcionāli tā ir ļoti tuva, tādējādi uz to var ērti un viegli modulēt līdzīgi 1. radniecības pakāpeniskajām modulācijām caur disonējošo D.

Ieteikums: lai pāreja skaniski tik tālā tonalitātē neizklausītos pēkšņa, harmoniskā mažora subdominanti vēlams parādīt un pieteikt jau 1. teikuma ietvaros:

A dur - d moll
D(harm.)

Chords: I_{53} , $II_2(h)$, $pmVII_7$, V_{65} , I_{53} , IV_{63} , $II_{43}(h) K_{64}$, V_{53}

Chords: I_{53} , $V_2 uz$, $IV_{63} = I_{63}$, II_{65} , $II_{65}\#_3 K_{64}$, V_7 , I_{53} , IV_{64} , I_{53}

Modulējot no minora uz minora subdominanti, jāuzmanās no greizskaņa, piemeklējot disonējošās D apvērsumus vai $pmVII_7$ tuvāk basa līnijai un paaugstinājumus rakstot tajās partijās, kur iepriekš atradās tā pati diatoniskā skaņa:

fis moll - h moll
d(dab.)

Chords: I_{53} , II_2 , $pmVII_7$, V_{65} , I_{53} , IV_{63} , IV_{65} , K_{64} , V_{53}

Chords: I_{63} , $pmVII_7 uz IV_{53} = I_{53}$, II_{43} , K_{64} , V_7 , I_{53} , II_{2-5} , I_{53}

Modulācijas uz VI pakāpes tonalitāti

Ja sākumtonalitāte ir mažors, modulācija uz VI pakāpi sanāks uz paralēlo minoru, kur zīmes nemainās. Pievienosies tikai harmoniskā minora veids.

D dur - h moll

Chords: I_{53} , $V_{43} uz$, $VI_{53} = I_{53}$, II_{65} , K_{64} , V_7 , I_{53} , $II_{2(-5)}$, I_{53}

No minora modulējot uz VI pakāpi, virzāties -1 zīme (noņemot 1 zīmi, jeb bemolu virzienā):

h moll-G dur

I63 V2 uz VI63= II7 K64 V7 I53 II2(-5) I53

NB!

Ieteicamākie novirzu akordi ir disonējošā D7 apvērsumi. Pats D7 dod atrisinājumā nepilno T5₃, kas izklausās pēc noslēguma kadences (kas novirzes gadījumā atrastos nevietā un nelaikā). Taču iespējams izmantot D7 atrisinājumus VI5₃, pēc tam aizejot uz kadenci: Piemērs *h moll-G dur*

I63 V7 uz VI53(VI)= II43 K64 V7 I53 II2(-5) I53

Modulācija uz II pakāpes tonalitāti

Iespējama tikai mažora situācijā, kur no II pakāpes sanāk minora trijskanis.

D Em Fism G A Hm pm53 D

Minorā – attiecīgi uz II pakāpes izveidojas pmII5₃, kas liek izmantot to kā tonalitāti:

d moll pm53 F dur g moll a moll B dur C dur d moll

Nemot vērā to, ka modulācija notiek uz S grupas tonalitāti, kur sākotnējā tonalitāte attiecīgi pārstāv D grupu (proti, ir VII pakāpe), modulācijas iespējamās caur novirzi. Lūk, daži 2. teikumu piemēri. Pirmajā – sākums ar T5₃, pēc kura tālāk ērti paņemt pmVII₇ uz II5₃ un tālāk, to pārsaucot virzīties uz kadenci:

I53 pmVII7uz II53= II43 - II43#3 K64 V7 I53

Otrajā piemērā sākumam izvēlēts I6₃, pēc kura ērtāk novirzei paņemt D4₃:

NB! Ņemot vērā to, ka minētās modulācijas ceļš ir tikai no mažora uz minoru, beigu tonalitātei sākuma tonikas trijskanis ir dabiskā VII pakāpe, kas minorā izmantojama frīģiskajās secībās. Tādējādi paveras iespēja sākuma toniku pielīdzināt VII, lai frīģiskās secības ietvaros virzīties uz kadenci. Te ļoti vēlama izteikta pakāpeniska kustība, kuru iepriekš var nodrošināt pārgājsecība sākuma tonalitātē 2. teikuma sākumā, jo pielīdzināšanai jānotiek īsi pirms kadences:

Frīģiskās secības fragments

PAPILDINĀJUMS:

1. teikumu varianti: